

ЛЮБЕЦЬКА ВОЛОСТЬ у 1471 – 1480 рр.

У 1471 р. було утворене Київське воєводство. Організація оборонних замків на кордонах Великого князівства Литовського стало одним із основних завдань нової влади, а любецький замок, як центр волості, став одним із ключових замків воєводства. Намісником Любеча київський воевода М.Гаштольд призначив свого сина Ольбрихта. З діяльністю О. Гаштольда пов'язаний процес формування Любецької волості та її військовослужбової верстви, зокрема, її осадження на землю.

Ключові слова: Любецька волость, любецька шляхта, Ольбрихт Гаштольд, київський воевода, юрисдикція старост.

У 1471 р., після смерті київського князя Семена Олельковича, київське князівство було скасоване і утворене Київське воєводство. Намісником Києва було призначено Мартин Гаштольда. Родина Олельковичів була споріднена з родиною Гаштольдів – дружиною Семена Олельковича була рідна сестра М.Гаштольда Марія. Новоприбулий намісник наразився на опік киян, які прагнули зберегти Київське князівство: “а Гаштовта не хотіли, бо він був іншою вірою їм не рівний (не князь)”. Кияни двічі не впускали його до міста, але нарешті, “побоявшися оружного походу на них королівського війська, таки прийняли за намісника Гаштовта” [1, с.22, с.267-268, 510; 3, с.99].

До підпорядкування М.Гаштольда перейшли й прикордонні замки Київщини – так звані “окраїни”, які являли собою ланцюг великих королівщин, які відокремлювали Литовську державу від решти світу [4, с.23]. На думку М.Владимирського-Буданова, система “українних” господарських замків існувала “від часів Київських князів Рюриковичів і перших литовських князювань” [5, с.74-75]. 1471 р. київському воеводі підлягало вісім “українних” замків чи так званих “пригородів” – Житомир, Канів, Овруч, Остер, Любеч, Черкаси, Звенигород, до 1500 р. – Путивль [1, с.11; 4, с.23; 6, с.63; 7, с.85; 8, с.92].

Розуміючи стратегічне значення Любецького замку, того ж таки 1471 р. М. Гаштольд призначив свого сина Ольбрихта намісником Любеча. М. Довнар-Запольський зауважував, що у 1471 р. великий князь Казимир залишив усі “городки киевские” (фортеці Київського воєводства, у тому числі й Любеч), у своєму розпорядженні, але зобов'язався роздавати їх лише киянам [1, с.10]. Як бачимо, свої обіцянки щодо Любецького замку він не виконав, що, на нашу думку, зайвий раз підкреслює стратегічний статус останнього. На відміну від інших, перш за все південних, замків Любеч став центром волості. Це, безумовно, прискорило становлення і служебної шляхти Любецького замку.

Але підпорядкування Любеча володарям Київщини відбулося значно раніше 1471 р. Перше відоме пожалування Любеча великим литовським князем припадає на 1387 р., коли Владислав Ягелон надав “Любеч весь і люди і землі і всі доходи” у володіння Іоану Ольгердовичу Скиргайлу. За даними С. Кучинського, Скиргайло володів Любечем упродовж 1387-1396 рр. Водночас у 1395-1396 рр. він княжив і в Києві [9, с.109; 10, с.97,101]. Після смерті Скиргайла у 1396 р. Києвом і Київською землею керували великокнязівські намісники [11, с.223]. За браком джерел відомості про намісників Любеча першої половини XIV ст. відсутні. Але якщо зважити на те, що до 1387 р. Любечем та Києвом володіла одна особа, а 1471 р. Любеч згадувався як “київський”, то не виключено, що в означений період місто тяжіло до Київщини. Відповідно, не можемо погодитись з думкою О.Русиної, що у 1387 р. Любеч ще не входив до складу Київської землі, а його підпорядкування Києву відбулося лише у середині XVI ст. [12, с.22].

На думку Н.Яковенко, Любецький замок уже входив до складу Київщини за князювання Олелька (Олександра) (1441-1454 рр.) та Семена-Василя Олельковича (1454 - 1470 рр.), які чимало зробили для оборони Київської землі від татарських набігів. Для цього була встановлена система регулярної варті боярських загонів у полі, на переправах та шляхах (польова сторожа). Водночас були укріплені й порубіжні замки – Любеч, Остер, Канів, Черкаси

та Звенигород. Уже в XV ст. Київщина являла собою “жорстко централізований організм, розтягнутий на південно-східному прикордонні Великого князівства Литовського” [3, с.97-98, 107; 6, с.297].

У 1458 р. Любеч належав Я.Монивидовичу [9, с.45-47]. За даними О.Русиної, троцький та віленський воєвода Ян Монивидович володів Любечем та сусіднім Брагіном із середини XV ст., а у 1458 р. лише передав їх у спадок синам. У тестаменті 1458 р. серед його володінь згадуються волості Любеч, Брагін та Горволь [10, с.114-116; 12, с.21].

Безумовно, що одним із головних заходів, спрямованих на захист краю проти татарських набігів було будівництво нових та утримання у належному стані старих замків. Це зумовило і необхідність організації військових сил на приєднаних до Великого князівства Литовського землях. Крім того, навіть невеликі замки мали неабияке колонізаційне значення. Через них місцеве населення відчувало свій зв'язок з державою, що не давало йому розсіпатись “по лицу землі от первого татарского погрома” [13, с.21, 84; 14, с.305-306].

Саме у 1471-1480 рр. у Любецькому “обводі” боярство отримало численні землі та “острови” (окремо розташовані земельні ділянки). Держава осаджувала боярську верству за умови несення військової служби (земля надавалась “до волі господарской”, “до живота” чи на праві “військової вислуги”), тим самим сприяючи “розбудові дрібних зем'янських володінь” [15, с.21-22, 635; 16, с.101]. На думку В.Антоновича, військовослужбове населення “українних” (околичних) замків само називало себе околичною шляхтою. Вона поділялася на роди (іноді досить численні) з окремими прізвищами. Кожен рід був оселений у окремому селі, що мало назву, схожу з прізвищем своїх мешканців. Як правило, родини околичної шляхти не володіли селянами, але належали “до найдавніших дворянських родів” [17, с.1-4]. Цікаво, що сучасний польський історик Я.Тишкевич, ототожнює поняття “околиця” і “земля”, вважаючи, що за середньовіччя вони були синонімічними, причому, саме вони й означали для її мешканців поняття “країна” та “батьківщина” [18, с.13].

Спершу до військовослужбового населення Любеча належали представники нижчого прошарку боярства та замкові слуги. Вочевидь, і до 1471 р. частина любецького боярства володіла земельними ділянками, з яких сплачувала данину, водночас виконуючи військовослужбові функції. Оформлення любецької шляхти відбувалось у контексті загальнодержавного процесу становлення військовослужбових станів, у рамках якого частина любецького боярства набула вищого зем'янського статусу, а замкові слуги зрівнялись у правах з боярською верствою.

Уся повнота влади у Київському воєводстві належала воєводі, зокрема саме він збирав ополчення, йому підлягала уся “київська шляхта” (любецька також. – І.К.) без посередництва місцевих старост [1, с.18]. В Уставній грамоті великого князя Казимира другої половини 90-х рр. XV ст. та у підтверджувальній грамоті Сигізмунда I 1514 р. на Магдебурзьке право Києву були зафіксовані права шляхти Київського воєводства. Її представників ніхто не мав права карати без суду, великий князь зобов'язувався не відбирати “отчини” та “вислуги”, шляхта переходила під присуд воєводи, їй надавалося право апелювати безпосередньо до великого князя [1, с.8].

За викликом київського воєводи на “послугу господарську та земську” повинні були являтися князі, пани, шляхта (зем'яни) та бояри. Це повною мірою відноситься до Київського, Мозирського, Чорнобильського, Любецького та Житомирського замків (у Житомирі ополчення мав право збирати і староста) [1, с.79-80]. А от замковим старостам на Київщині підлягали лише нижчі військовослужбові категорії – замкові слуги та замкові бояри. Причому нижчий боярський стан намагався перейти з-під юрисдикції старост до юрисдикції воєводи (“вийти в світ”). Старости всіяко намагалися утримати боярство у своєму присуді, навіть коли воно стримувало вищий зем'янський статус, що постійно призводило до конфліктів між замковою шляхтою і старостами [1, с.81]. Відповідно, державцям підлягали усі військовослужбові прошарки замкового населення, у тому числі й служебна шляхта [19, с.232].

Проблема розмежування повноважень “українних” старост та київського воєводи не зв'язана й досі, хоча це питання розглядалось ще класиками литuanістики. Деякі дослідники (Антонович, Ф.Леонтович та ін.) уявляли старостат як місцевий орган самоврядування, не зв'язаний з київським воєводою, інші (зокрема М.Любавський) вважали, що старостами

керували київські воєводи, хоча їх і призначав господар. Нарешті, М.Довнар-Запольський зазначав, що в українних замках ситуація складалась по-різному. Як “воєводські” виділялися Біла Церква, Чорнобиль та Остер. Перші три були побудовані як передові київські укріплення проти татар на початку 50-х рр. XVI ст. за наказом київського воєводи Ф.Пронського, який посадив у замки своїх намісників. Остер становив виняток, оскільки був побудований О.Гаштольдом як приватний замок і лише згодом переданий під юрисдикцію київських воєвод [1, с.11-13].

До переліку “воєводських” замків слід включити і Любеч. Особливість Любецького замку полягала у тім, що київський воєвода нерідко сам був любецьким державцем (М.Гаштольд посадив на цей уряд свого сина) або ж призначав сюди своїх намісників, тобто мав повноту юрисдикції над усіма військовослужбовими прошарками Любецької округи – слугами, боярами, боярами-шляхтою як староста чи державця, та над зем'янами і шляхтою – як воєвода.

Для з'ясування особливостей розвитку військовослужбової верстви Любецького замку у литовський період необхідно визначити основні обов'язки старостинського уряду Київського воєводства. Фактично, “українний” староста був комендантом прикордонної області. Водночас староста був і державцем замку – управителем великокнязівської маєтності, який вирішував усі господарські справи, збирав податки, здійснював контроль за виконанням повинностей [19, с.232].

До основних функцій старости належали збирання та командування ополченням замку до якого входили старостинські слуги, боярство, міщанство (відповідно шляхта підлягала воєводі), організація сторожі замку та на усій території староства, утримання замку в задовільному стані [1, с.58-61]. До адміністративно-господарських функцій старости належали судові справи, виконання “декретів”, фіксування у старостинських книгах заяв та майнових угод, спостереження за виконанням повинностей і сплатою податків, роздавання земель в умовне володіння усім прошаркам замкового населення, які знаходились під його юрисдикцією, – слугам, боярам, міщанам та навіть не підлеглий йому шляхті [1, с.68, 71-72]. А от його судові повноваження, згідно Литовських Статутів, поширювались на усі категорії населення, у тому числі й на шляхту [19, с.232].

Право осаджувати військовослужбові елементи на землю мали не лише замкові старости та намісники, але і київські воєводи [19, с.232]. Сучасні дослідники зазначають, що головна функція київського воєводи полягала в організації оборони кордонів, саме тому він мав право роздавати землі шляхті “до воли господарской” (з подальшим затвердженням цього надання великим князем) [11, с.205, 226]. Як зауважували М.Довнар-Запольський та О.Грушевський, старости українських замків мали право роздавати землю, зокрема підлеглим їм замковим слугам “до воли и ласки господарской”, але слуги могли й самі придбати землі шляхом купівлі або набути внаслідок шлюбу. Але на практиці старости надавали землю не лише боярам, але й на посесійних умовах шляхті. Саме тому люстрації українських старостів XVI – початку XVII ст. фіксують значний масив старостинських земельних пожалувань [1, с.62, 71-72; 20, арк.15 зв.].

М.Грушевський зазначав, що при потребі як намісники, так і старости мали право на осадництво службових елементів на землю, а згодом частина “новоосілих” військовослужбових елементів “розстаралася собі грамоти від князів київських (литовської династії) й великих князів литовських, що звільняли їх від усяких замкових повинностей й полишали при самій воєнній службі” [21, с.99].

О.Яблонівський вказував, що пожалування любецькій шляхті були надані “на воєнному праві” [22, с.35]. Для королівських ревізорів першої половини XVII ст. посилення на надання землі любецькій шляхті замковими державцями та старостами були достатнім доказом для підтвердження прав на володіння землею та шляхетство. Причому першими військовослужбовцями, які отримали землі навколо замків, були так звані панцерні бояри [15, с.634]. Вочевидь, замкове боярство спочатку осідало на землях під самим Любечем – у селах Миси на Зліївському “острові”, Кукари, Скугари, Пишики, Брехуни та ін. Люстрація 1622 р. згадує с.Боярове під Любечем [23, с.122].

Одними з перших земельні володіння “на воєнному праві” отримали бояри Масловичі, Кисловські, Семаковичі-Злобицькі, Болотовичі та Кувечичі. Так, Масловичі (Корольки-Масловичі) одержали у володіння Щуківську землю [22, с.35; 23, с.90; 24, с.639].

За даними Н. Яковенко, уже на початку XVI ст. відбулася так звана “прізвищна революція”, коли шляхта брала собі прізвища від назв земельних наділів, якими володіла [3, с.98]. Саме тому згодом на Щуківській землі виникло с.Карольчиці (сучасне с.Корольча) та с.Кисле – володіння Кисловських. Незабаром с.Кисле на Щуківській землі відходить до Масловичів (1642 р.) та Масловичів-Щуковських [25, арк.286; 26, арк.142 зв.; 27, арк. 349 зв., 350; 28, арк. 43 зв., 288]. Під час проведення люстрацій 1616, 1622 та 1636 рр. Кисловичі та Масловичі доводили ревізорам, що вони отримали Щуківщизну та Харабурдівщизну (с.Хмельниця) від О.Гаштольда [23, с.88-89,124-125,205-206]. Семаковичі отримали Моравельську землю, де згодом виникло с.Семаки, а земля здобула назву Семаківської (у 1616 та 1622 рр. згадується і як Моравельська) [22, с.19,34; 23, с.90, 125]. Болотовичам належав маєток Заострівський у с.Осоричах (с.Асаревичі на правому березі Дніпра) [29, с.209; 30, с.283]. Кувечичі володіли Кувечинським ґрунтом (с.Кувечичі). Цікаво, що у середині XVI ст. на Київщині з’являється рід Болотовичів-Кувечинських [22, с.35; 23, с.93]. Неповдалі Кувечичів знаходилась Труханівщина (с.Табаївка) [7, с.93]. На думку О.Яблоновського, від О.Гаштольда отримала земельні пожалування і родина Тарасевичів-Величковських, яка здобула Сільчанську землю (с.Тарасевичеві Величкі – сучасне с.Тараса Шевченка), с.Борки та ін. [22, с.34].

На думку польського історика Я. Собчака, саме з діяльністю родини Гаштольдів було пов’язане і оселення на Київщині тюркських елементів. Можливо, тюркські першопоселенці (родини Фаїв, Феремичів, Казанських) з’явилися у Любецькій околиці саме у цей період [31, с.28]. На початку XVII ст. родині Фаїв належали Снятинська та Самійлівська земля на Суховейському острові [23, с.90, 124-125, 201]. За люстрацією 1615-1616 рр. посесорами Пісчаної землі, острова Пресмич у с.Хрековичах та Міхівщизни (Мохівщизни) були Чемериси [23, с.92, 126, 201]. Саме с.Мохов (Мохівщизна) відоме з 1505 р., коли воно було зруйноване татарами [32, арк.18].

Як уже зазначалось, до обов’язків замкового державці та старости належали не лише роздавання земель військовослужбовим елементам на військовому праві, але й утримання відповідної категорії замкових слуг. На державців був покладений і обов’язок утримувати замкову артилерію, саме тому першими замковими слугами в “українних замках” стали артилеристи – пушкарі, які з’явилися у замках наприкінці XV ст. [1, с.64; 8, с.64; 20, арк. 35, 37]. Можливо, саме у цей період у Любецькій волості осіла родина з “професійним” прізвищем – Пушкарі (Пушкарі-Ресинські) [22, с.35; 33, арк. 814-814 зв.]. Очевидно, уже згодом ця родина отримала й земельні володіння. О.Яблоновський називав їхні володіння “старим пожалуванням”. Під час люстрації 1616 р. Пушкарі засвідчували свої права на “острів” Лиственський та селище Дулеби листами від “перших старост... та підстарост” [22, с.35; 23, с.95].

У подальшому вищезгадані родини любецької шляхти неодноразово отримували королівські підтвердження на свої землі, а деякі з маєтків перейшли у володіння інших родин. На сучасних картах Чернігівщини та Гомельщини знаходимо майже усі ці топоніми, хіба що сучасне с.Корольча знаходиться набагато південніше Щуківської землі. Можливо, хтось із родини Щуковських придбав собі нові маєтності, які також отримали назву Щуківщизни (на терені Любецької околиці відомо кілька Розсудівщин, Посудівщин, Красковщин та ін.).

На думку О.Яблоновського, усі ці маєтності існували і до 1471 р., в усякому разі не зустрічаємо жодних відомостей про їхнє нове заселення [7, с.93]. Як зауважував М.Грушевський, для XV ст. характерна відсутність поземельних актів, які б підтверджували права шляхти на володіння маєтностями. Факт старостинського чи королівського “надання” фіксував давнє спадкове володіння [13, с.69-70].

Ольбрихт Гаштольд став першим любецьким державцю, який започаткував надання любецьким боярам володінь, що власне і створили Любецьку околицю. Безумовно, цих пожалувань було значно більше, але відомості про них не збереглися. Так, О.Яблоновський зазначав, що з О.Гаштольдом на Київщину прибула чимала група литовської шляхти [15, с.104].

1480 р. Мартин Гаштольд втратив уряд київського воеводи. Того ж таки року слідом за батьком Ольбрихт Гаштольд втратив старостинство в Любецькому замку [2, с.268]. Відомо, що наприкінці XV ст. О.Гаштольд займав уряд троцького воеводи (1499 р.) [34, арк.110-110 зв.].

Таким чином, наприкінці XV ст. розпочався процес формування Любецької волості та військовослужбової верстви. Саме до цього часу відносяться перші земельні пожалування любецьким боярам. Любецька шляхта була підпорядкована безпосередньо київським воеводам, які зазвичай були і любецькими державцями, а вже у першій половині XVI ст. тут існувала сформована верства служебної шляхти.

Джерела та література

1. Довнар-Запольский М.В. Украинские староства в первой половине XVI в. – К.: Типография Имп. университета Св. Владимира, тип. акц. общ-ва "Печатня изд. дела" Н.Т. Корчак-Новицкого, 1908. – 118 с.
2. Грушевський М.С. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. / Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін. – К.: Наукова думка, 1993. – Т.IV. – 544 с.
3. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.
4. Ефименко А. Южная Русь: Очерки, исследования и заметки. – К.: Книгопечатня Шмидтъ, 1905. – Т.I. – 439 с.
5. Владимирский-Буданов М. Население Юго-Западной России от второй половины XV до Люблинской унии (1569 г.) / Акты о заселении юго-западной России // Архив Юго-Западной России. – К., 1890. – Ч.VII. – Т.II. – С.1-210.
6. Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна) –К.: Наукова думка, 1993. – 416 с.
7. Яблоновский А. Левобережная Украина в XV-XVII ст. Очерк колонизации // Киевская старина. – 1896. – №LIII. – С.85-101.
8. Довнар-Запольский М.В. Акты об украинной администрации XVI-XVII вв. // АЮЗР. – К., 1907. – Ч.VIII. – Т.V. – С.1-111.
9. Kuczynski S.M. Ziemie czernihowsko-siewierskie pod władami Litwy. –Warszawa, 1936. – 412 s.
10. Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. – К., 1998. – 244 с.
11. История Киева: В 3 т., 4 кн. – Т.I. Древний и средневековый Киев. – К.: Наукова думка, 1984. – 408 с.
12. Русина О.В. Любеч у XIV-XV ст. // Чернігівська земля у давнину і середньовіччя: Тези доповідей Міжнародної наукової конференції у м. Славутічі 5-6 жовтня 1994 р. – Б.м.: Поліграфічна дільниця Інституту історії НАНУ, 1994. – С.21-23.
13. Грушевський М.С. Барське староство. Історичні нариси XV – XVIII ст. / Післямова, примітки та показники М.Крикуна (Репринтне видання). –Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. 1996. – 626 с.
14. Grabski A., Nadolski A., Nowak T. Zarys dziejow wojskowosci polskiej do roku 1864. –Warszawa: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1965. – Т.I. – 503 s.
15. Jablonowski A. Polska XVI wieku pod wzylem Geograficzno-statystycznym. Tom XI. Ziemie Ruskie. Ukraina (Kijow-Braclaw) / Zrodla dziejowe. – Т.XXII. – Warszawa: Sklad glowny w ksiegarni Gebethnera i Wolffa, 1897. – 668 s.
16. Jablonowski A. Historia Rusi poludniowej. –Krakow: Akademia Umiejetnosci, 1912. – 366 s.
17. Антонович В.Б. Содержание актов об околичной шляхте / Акты о происхождении шляхетских родов Юго-Западной России // АЮЗР. – К., 1867. –Ч.IV. – Т.I. – С.1-62.
18. Tyszkiewicz J. Ludzie i przyroda w Polsce sredniowiecznej. –Warszawa, 1983. – 289 s.
19. Словарь-комментарий // Статут Великого княжества Литовского 1529 года. / Под ред. акад. АН Литовской ССР К.И. Яблонска. – Минск: Изд. АН БССР, 1960. – С.224-251.
20. Центральний державний історичний архів України у м.Києві (далі - ЦДАК України), Ф.1235, Оп.1, Спр.1095, Грушевський А.С. Города Великого княжества Литовского в XIV-XVI ст. Старина и борьба за старину. Друкарський примірник, видання 1918 р. (1918 г.), 140 арк.
21. Грушевський М.С. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. / Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін. – К.: Наукова думка, 1998. –Т.V. – 704 с.
22. Jablonowski A.W. Pisma. Т.III. Ukraina. – Warszawa: Sklad glowny w ksiegarni E.Wende i S-ka, 1911. – 368 s.

23. Lustracja Dobr Krola Jmci w wojewodztwach trzech: Podolskiem, Braclawskiem, Kijowskiem lezacych // Jablonowski A. Lustracy Krolewszczyzn ziem Ruskich: Wolynia, Podola i Ukrainy z pierwszej polowy XVII wieku / Zrodla dziejowe. – T.V. – Warszawa: Druk Jana Cetty, 1877. – S.1-226.
24. Jablonowski A. Lustracy Krolewszczyzn ziem Ruskich: Wolynia, Podola i Ukrainy z pierwszej polowy XVII wieku. / Zrodla dziejowe. – T.V. – Warszawa: Druk Jana Cetty, 1877. – Cs. – 644 s. – 32 s.
25. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО), Ф.86, Оп.1, Спр.28, Дело о разборе доказательства о дворянстве лиц, состоящих в подушном окладе (1 января 1792 г.), 305 арк.
26. ДАЧО, Ф.86, Оп.1, Спр.31, Списки, составленные городничими и нижними земскими чинами о дворянах, записанных в подушном окладе 1792 г. (1792 г.), 754 арк.
27. ДАЧО, Ф.133, Оп.1, Спр.23, Ведомости, предоставленные городничими и нижними земскими судами о дворянах, записанных в подушном окладе за 1782 г. (4 марта 1792 – 11 октября 1793 гг.), 672 арк.
28. ДАЧО, Ф.133, Оп.4, Спр.4, Постановления Черниговской комиссии “О разборе дворянства”, об утверждении разных лиц в дворянстве и записи в дворянскую сословную книгу (10 июня 1786 – 1786 гг.), 487 арк.
29. Jablonowski A. Polska XVI wieku pod wzyledem Geograficzno-statystycznym // Tom IX. Ziemie Ruskie. Ukraina (Kijow-Braclaw) / Zrodla dziejowe. – T.XX. – Warszawa: Sklad glowny w ksiegarni Gebethnera i Wolffa, 1894. – 289 s. – 185 s. – XXXI s.
30. Грушевський О. Любецькі справи другої половини XVI віку // Чернігів і Північне Лівобережжя. Огляди, розвідки, матеріяли / Під ред. М.Грушевського. – К.: Державне видавництво України, 1928. – С.281-289.
31. Sobczak J. Polozenie prawne ludnosci tatarskiej w Wielkim ksiestwie Litewskim. –Warszawa-Poznan: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1984. – 134 s.
32. ЦДІАК України, Ф.1235, Оп.1, Спр.1240, Грушевський О.С. Статті до історико-географічного словника України по Чернігівському повіту Чернігівської губернії (1930-і рр.), 26 арк.
33. ЦДІАК України, Ф.57, Оп.1, Спр.8, Генеральний опис Лівобережної України (1765-1769 рр.), 861 арк.
34. Російський державний архів давніх актів у м. Москва, Ф. 389, Оп.1, Спр.5, Литовская метрика. Книга записей 5/6 (1492-1505 гг.), 338 арк.

Игорь Кондратьев

ЛЮБЕЧСКАЯ ВОЛОСТЬ В 1471 – 1480 гг.

В 1471 г. было создано Киевское воеводство. Организация оборонных замков на границах Великого княжества Литовского стала одной из основных задач новой власти, а любечский замок, как центр волости, стал одним из ключевых замков воеводства. Наместником Любеча киевский воевода М.Гашильд назначил своего сына Ольбрихта. С деятельностью О.Гашильда связан процесс формирования Любечской волости и ее военнотрудового стана, а именно, ее “сажание” на землю.

Ключевые слова: Любечская волость, любечская шляхта, Ольбрихт Гашильд, киевский воевода, юрисдикция старост.

Igor Kondratev

THE LIUBECH'S VOLOST IN 1471-1489

In 1471 the voevodstvo of Kiev was formed. The organization of castles' defence at the borders of the Great principality of Lithuania became one of the main tasks of the new ruling power, and Liubech's casile appeared to be one of the key castles in the region. According to the will of kyiv's ruler M.Haschtold, the next prince of Liubech was to become Olbriht, his son. And the forming process of Liubech's region, its militaryserving people themselves and their settling upon the land has to do gust with the ruing of O.Haschtold.

Key words: tne Liubech's volost, the liubech's shlihta, Olbriht Haschtold, the prince of Kiev, juridation of starost.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2009 р.